

Työelämäyhteistyöstä työelämäyhteyksiin ammattikorkeakoulun opinnoissa

samk

**Työelämäyhteistyöstä
työelämäyhteyksiin
ammattikorkeakoulun opinnoissa**

Toim. Eeva-Leena Forma

Satakunnan ammattikorkeakoulu

Pori

2020

Satakunnan ammattikorkeakoulu
Sarja B, Raportit 12/2020
ISSN 1457-0696 | ISBN 978-951-633-320-8 (painettu)
ISSN 2323-8356 | ISBN 978-951-633-321-5 (PDF)

© Satakunnan ammattikorkeakoulu ja tekijät

Julkaisija:
Satakunnan ammattikorkeakoulu
PL 1001, 28101 Pori
www.samk.fi

Graafinen suunnittelu ja taitto:
SAMK Viestintä / Jatta Lehtonen & Vida Design Oy / Heidi Valtonen

Paperit: MultiArt Silk 250 g, sisus 170 g
Paino: Plusprint, Ulvila
SAMKin julkaisut ovat ladattavissa: theseus.fi

Sisällys

Johdanto	7
Jokainen työllistyy	9
Työelämäyhteistyöstä työelämäyhteyksiin	12
Työelämäyhteistyön ja työelämäyhteyden sanoittaminen opintojaksolla	20
Työelämäyhteyden sanoitus opintojaksoselosteessa	23
Pohdittavaksi	27
Lähteet	30

Työelämäyhteys
paremmin näkyviin
myös opiskelijalle.

Johdanto

Ammattikorkeakoulutukseen työelämän kanssa tehtävä yhteistyö liittyy jo lähtökohtaisesti. Ammattikorkeakoululaki (932/2014, 4 §) määrittää opetuksesta:

Ammattikorkeakoulun tehtävänä on antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimukseen, taiteellisiin ja sivistyksellisiin lähtökohtiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua. - - - Tehtäviään hoitaessaan ammattikorkeakoulun tulee tarjota mahdollisuuksia jatkuvaan oppimiseen.

Ammatillisuus on mukana tavalla tai toisella koko tutkinnossa, kaikissa opintojaksoissa, jotka opiskelija ammattikorkeakoulussa suorittaa. Kielissä ja viestinnässä se on terminologiaa, asiantuntijatekstejä puhuttuna ja kirjoitettuna ja ammatillista viestintätaitoa ja -tekniikkaa koko sen laajuudessa. Ammattiaineissa tai esimerkiksi matemaattisissa aineissa se on teoriaa, teknologiaa ja käytäntöä, joka ammattialaan liittyy. Työelämäyhteyksien ja työelämäyhteytyön tulisi olla mukana opiskeluarjessa koko ajan. Ehkä se onkin, mutta miten se tehdään näkyväksi ja miten se sanoitetaan niin, että merkitys on sama sekä opettajalle että opiskelijalle, kun puhumme työelämäyhteistyöstä tai työelämäyhteyksistä?

Jo tässä vaiheessa on hyvä todeta, että tämän julkaisun yhtenä tavoitteena on määrittää sitä merkityseroa, mikä liittyy työelämäyhteytyön ja työelämäyhteyden sanoittamiseen korkeakoulussa. Innoittajana on toiminut AVOP-palautekysely. Termien *työelämäyhteistyö* ja *työelämäyhteydet* semanttinen tarkastelu on johtanut pohtimaan toimintaa sanoitusten takana – sitä, mikä toiminnan tasolla muuttuu, kun työelämäyhteytyön sijaan ryhdymme puhumaan AVOPin tarkoittamasta työelämäyhteydestä. Opetuksen asiantuntijoita on pitkään ihmetyttänyt se, miksi tutkinnosta valmistuvat opiskelijat arvioivat opiskelijan ammattikorkeakoulujen valmistumisvaiheen opiskelijapalautekyselyssä (AVOP) toistuvasti opetuksessa koetut työelämäyhteydet heikoiksi. Ammattikorkeakouluille AVOP-kyselyn tulokset osoittavat kehittämiskohteita – opetuksessa meidän on itse ratkaistava, miten niihin vastaamme.

AVOP-palautekysely ja sitä edeltänyt OPALA-palautekysely ovat tärkeitä palautekanavia ammattikorkeakouluille niiden omasta työstä. AVOPin merkitystä korostaa se, että se on yksi keskeisistä ammattikorkeakoulun rahoitukseen vaikuttavista tekijöistä ja sen tuloksia seurataan erityisellä mielenkiinnolla. Näistäkin syistä AVOPia on syytä katsoa vielä vähän tarkemmin.

Satakunnan ammattikorkeakoulun visio:

Jokainen
opiskelijamme
työllistyy.

Jokainen työllistyy

Satakunnan ammattikorkeakoulun strategiassaan määrittämä visio on, että jokainen opiskelijamme työllistyy. Vision toteuttaminen edellyttää sitä, että koulutuksessa kiinnitetään jatkuvaa huomiota työelämän osaamistarpeeseen vastaamiseen.

Koulutuksemme sisällöt ja tavoitteet kuvataan opetussuunnitelmissa ja niitä täydentävissä toteutussuunnitelmissa eli opintojaksoselosteissa. Opetus- ja toteutussuunnitelmat ovat molemmat aivan keskeisiä dokumentteja, kun arvioidaan koulutuksen ajantasaisuutta ja laatua sekä sisällöissä että toteutustavoissa. Nämä ovat myös dokumentteja, joihin voidaan palata vielä vuosien kuluttua, sillä jokainen niistä säilytetään pysyvästi (Arkistolaki 831/1994 14 §).

Vuonna 2020 Satakunnan ammattikorkeakoulussa opintojaksojen toteutussuunnitelmat ovat erityisenä tarkastelun kohteena. Niiden painoarvoa sekä opettajien että opiskelijoiden silmissä halutaan kasvattaa. Opetussuunnitelmia täydentävinä ne ovat koulutuslupaus, jonka perusteella opiskelija opintojaan suorittaa. Siksi niissä olevat kuvaukset opintojakson toteutuksesta ovat merkityksellisiä sekä opiskelijalle että opettajalle ja laajemmin SAMKin tuottamalle koulutukselle. Ne kertovat koulutuksen sisällöistä ja tarkentavat kuvaa muun muassa opetuksen ajanmukaisuudesta ja tavoitteellisuudesta.

Muiden tärkeiden opintojaksoa koskevien asioiden ohella *työelämäyhteistyö* tulee kirjata toteutussuunnitelmaan kuvaamaan opiskelijalle opintojakson toteutustapaa. On hyvä huomata, että ammattikorkeakoulun opiskelija tuo usein myös itse opintoihin tullessaan erityisiä mahdollisuuksia työelämäyhteyttä ja -yhteistyötä toteuttavaan koulutukseen. Suuri osa ammattikorkeakoulun opiskelijoista käy töissä opintojensa ohella ja harrastaa vapaa-ajan toimissaan asioita, joihin hän saa vahvempaa osaamispohjaa opinnoistaan ammattikorkeakoulussa. Kun opiskelija näkee toteutussuunnitelmasta ennakkoon, mitä opintojaksolla on tarkoitus tehdä, hän pystyy jäsentämään myös omia mahdollisuuksiaan esimerkiksi oman työnsä tai toimensa opinnollistamiseen ja suunnittelemaan opintojaan siirtääkseen uusinta osaamistaan suoraan esimerkiksi oman työnsä kehittämiseen. Oman kokemuksen tuominen osaksi oppimista koetaan yleisesti motivoivaksi tekijäksi oppimisessa, mikä puolestaan tukee opinnoissa etenemistä ja on siksi tärkeä asia myös hyödynnettäväksi koulutuksessa.

Kun opiskelijat voivat tavalla ja toisella kiinnittyä työelämään opintojensa aikana tai päinvastoin kiinnittyä opiskelemaan ammattikorkeakoulussa työstään käsin, kaikki voittavat: Ammattikorkeakoulu avaa osaamisen tuottajana ja työelämän yhteistyökumppanina ovia ja siirtää opiskelijan tietä työelämän asiantuntijatehtäviin, opiskelija vahvistaa osaamistaan ja asemaansa työmarkkinakelpoisuudessaan ja työelämä saa luontevan väylän jatkuvan oppimisen mahdollisuuksiin korkeakoulussa ja pystyy hyödyntämään uutta osaamista suoraan työelämän omaan tarpeeseen. Jokaisella opettajalla ja jokaisella opintojaksollamme on roolinsa työelämäyhteistyön kehittämisessä ja sen näkyväksi tekemisessä.

Tässä julkaisussa tavoitteena on avata ymmärrystä siitä

- miksi hyvinkin työllistävän ammattikorkeakoulun työelämäyhteydet valmistuva opiskelija arvioi heikoiksi samaan aikaan, kun koulutuksen sisällä työelämäyhteistyöhön pyritään panostamaan jatkuvasti enemmän
- millaisella opetusta koskevalla sanoituksella voidaan tehdä opintojakson työelämäyhteyttä näkyväksi opiskelijalle
- riittääkö pelkkä sanoitus vai edellyttääkö myös opintojakson toteutus uudistumista, jotta opiskelija voi tunnistaa työelämäyhteyden toteutuneen opinnoissaan hyvin?

Kokeeko opiskelija
työelämäsuhteidensa
rakentuvan
opinnoissaan?

Työelämäyhteistyöstä työelämäyhteyksiin

Satakunnan ammattikorkeakoulun visiona on, että jokainen opiskelijamme työllistyy. Työelämäyhteistyön toteutuminen koulutuksessa on olennainen osa tätä tavoitetta. Perinteisesti ammatillisessa ja ammatillisen korkea-asteen koulutuksessa on koulutusta toteutettu työelämän tarpeisiin ja tavoitteena työelämälähtöisyys.

Satakunnan ammattikorkeakoulu on pitkään kuulunut työllistymisen näkökulmasta katsoen vahvoihin korkeakouluihin. Olemme pystyneet tuottamaan työelämän osaamistarpeeseen hyvin vastaavaa koulutusta ja vuoropuhelu työelämän edustajien kanssa on jatkuvaa siitä, miten koulutuksen tuleekin vastata sekä nopeasti muuttuviin osaamistarpeisiin että pitkäjänteisesti oikeansuuntaisten tutkintojen tuottamiseen.

Vaikka päällisin puolin asiat näyttävät olevan työllistymisen osalta kunnossa, se palaute, jota itse asiassa kaikki ammattikorkeakoulut saavat valtakunnallisessa valmistuvien opiskelijoiden palautekyselyssä (AVOP-kysely), kohdistuu rankimmin heikoiksi koettuihin työelämäyhteyksiin ammattikorkeakouluopinnoissa.

Vuoden 2019 AVOP-kyselyssä (vipunen.fi 2020) ammattikorkeakoulututkintoon valmistuneilta työelämäyhteyksistä kysyttäessä parhaimman arvosanan sai väite *”Korkeakouluni henkilöstöllä on mielestäni ajantasainen työelämäntuntemus”* (5,1 / 7). Heikoimman arvosanan saivat alumniyhteyksien hyödyntäminen osana opintoja: *”Valmistuneita ja jo työelämään siirtyneitä entisiä opiskelijoita hyödynnettiin onnistuneesti korkeakouluni toiminnassa”* (3,9 / 7). Kun vuoden 2019 AVOP-kyselyn tuloksia tarkastellaan laajemmin kuin vain työelämäyhteyksien kysymyksessä, heikoimmat (-) ja parhaimmat (+) ammattikorkeakoulujen saamat arvosanat kohdistuvat seuraaviin väittämiin:

Opintojen sisältö:

- Opintosisällöt vastasivat hyvin työelämän tarpeita (4,9 / 7)
- + Pidän oppimaani tulevaisuuteni kannalta hyödyllisenä (5,8 / 7)

Opintojen suunnittelu ja ohjaus:

- Opinnoissani ei juuri ollut turhia opintojaksoja, päällekkäisyyksiä tai toistoa (4,4 / 7)
- + Korkeakouluni opintojen tarjonta mahdollisti ympärivuotisen opiskelun (5,6 / 7)

Opetus:

- Opetusmenetelmät ja työskentelytavat huomioivat opiskelijoiden yksilölliset oppimistavat (4,4 / 7)
- + Opetus oli asiantuntevaa; Oppimateriaalit olivat hyvin saatavilla (5,3 / 7)

Opiskelu:

- Itsenäistä opiskelua oli sopivasti (5,1 / 7)
- + Yhdessä työskentelyä oli riittävästi tukemaan ryhmätöytäitöjeni kehittymistä (5,9 / 7)

Oppimisympäristöt:

- Monipuoliset oppimisympäristöt (esim. laboratoriot, simulaatioympäristöt) ovat edistäneet oppimistani (4,8 / 7)
- + Opiskelijat tukivat toisiaan ja yrittivät auttaa, kun siihen oli tarvetta (5,7 / 7)

Opiskelun tukipalvelut:

- Opiskelijakunnan toiminta ja palvelut tukivat opiskeluani (4,2 / 7)
- + Kirjasto ja tietopalvelut tukivat oppimistani (5,7 / 7)

Palaute ja arviointi:

- Oppimistulosten lisäksi myös oppimisprosessiani arvioitiin (4,4 / 7)
- + Opintosuorituksista saamani arvioinnit vastasivat osaamistani (5,4 / 7)

Kansainvälisyys, monikulttuurisuus ja kieliopinnot:

- Tarjolla oli monipuolisesti myös vieraskielistä opetusta (4,7 / 7)
- + Mahdollisuuksista suorittaa työharjoittelu ja/tai opiskelijavaihto ulkomailla tiedotettiin hyvin; Korkeakoulussani oli hyvät mahdollisuudet suorittaa työharjoittelu ja/tai opiskelijavaihto ulkomailla (5,6 / 7)

Työelämäneuvonta:

- Olen saanut opintojeni aikana riittävästi ohjausta, neuvoja ja tietoja ryhtyäkseni yrittäjäksi (4,0 / 7)
- + Tiedän hyvin, mistä ja miten hakea minulle sopivia töitä ja miten työllistää itseni (5,4 / 7)

Harjoittelu:

- Sain korkeakouluni edustajilta riittävästi tukea ja ohjausta harjoitteluuni liittyen (5,1 / 7)
- + Harjoittelu vahvisti osaamistani (6,1 / 7)

Opinnäytetyö:

- Uskon opinnäytetyöni auttavan minua työllistymisessä (4,5 / 7)
- + Opinnäytetyö vahvisti osaamistani (5,6 / 7)

Opiskelutyytyväisyys:

- Työelämätuki (4,4 / 7)
- + Ammatillinen kasvuni (5,7 / 7)

Tulos on selkeää luettavaa. Saatua opetusta pidetään hyvänä, ympärivuotista saavutettavuutta, kirjaston tukea ja kansainvälistymismahdollisuuksia samoin. Harjoittelun ja opinnäytetyön koettiin vahvistavan osaamista. Työelämään kiinnittyminen ja työelämäyhteistyö saaseassa kohdassa kriittisempää palautetta: uraohjaus ja työelämään kiinnittymistä edistävät toimet sekä työelämän hyödyntäminen oppimisympäristönä ja opintojen sisällöissä näyttäisi haastavan koulutusta. Heikoiksi koettujen työelämäyhteyksien kohdalla haaste on ammattikorkeakouluille uudenlainen. Opettajat ja koulutuksen muut kehittäjät tunnistavat, että esimerkiksi erilaiset projektit, joita ammattikorkeakouluopinnoissa on tehty aina, uudet vaihtoehtoiset suoritustavat, kuten työn opinnollistaminen, työelämään tehtävät harjoitustyöt sekä jokaisen AMK-opiskelijan tutkintoon isoina kokonaisuuksina sisältyneet harjoittelu ja opinnäytetyöt kytkevät työelämän opintoihin ja ovat siten osa opintojen työelämäyhteistyötä ja työelämäyhteyttä.

AVOP-kyselyssä vuodelta 2019 heikoimmalla tuloskeskiarvolla näyttäytyvät Työelämäyhteydet ja Työelämäneuvonta (4,6 / 7). Mikä menee sanoituksessa tai toimissa pieleen, kun valmistuva ei AVOP-vastauksissaan tunnista tekemistämme työelämäyhteytenä? Tässä lienevät jo ensimmäiset erityishuomiot AVOP-kyselystä paikallaan:

1 AVOPissa *Työelämäyhteydet*, *Työelämäneuvonta*, *Harjoittelu* ja *Opinnäytetyö* kuuluvat kaikki eri vastauskategorioihin, mikä ohjanee vastaajan ajattelussa poissulkemaan harjoittelun ja opinnäytetyön *Työelämäyhteydet*-kysymyksen kohdalla.

Seuraavassa avataan lyhyesti harjoittelun ja opinnäytetyön AVOP-osuutta. Siitä voidaan havaita, että AVOP tunnistaa niissä tapahtuvan työelämäyhteistyön, vaikka AVOPissa ei näillä opinnoilla mitata opinnoissa toteutuvaa työelämäyhteyttä. AMK-tutkinnon AVOP-kyselyssä ollaan harjoittelun osalta kiinnostuneita taulukon 1 väittämien toteutumisesta. Harjoittelua koskevista väittämistä numerot 79 *Sain korkeakouluni edustajilta riittävästi tukea ja ohjausta harjoitteluuni liittyen* ja 82 *Harjoittelu vahvisti osaamistani* ovat harjoitteluun liittyviä rahoitusmallikysymyksiä. Harjoittelua koskevat kysymykset eivät AVOPissa siis ole kuitenkaan merkitseviä silloin, kun kysytään opinnoissa toteutunutta työelämäyhteyttä tai työelämäneuvontaa.

Taulukko 1. AVOP-kyselyn harjoittelua koskevat kysymykset (wiki.eduuni.fi, 2020a)

Harjoittelu							
Arvioi kutakin väittämää asteikolla, jossa 1 = Täysin eri mieltä, 4 = Siltä väliltä ja 7 = Täysin samaa mieltä							
79. Sain korkeakouluni edustajilta riittävästi tukea ja ohjausta harjoitteluuni liittyen.	1	2	3	4	5	6	7
80. Työelämän edustajat antoivat riittävästi tukea ja ohjausta harjoitteluuni liittyen.	1	2	3	4	5	6	7
81. Yhteistyö työelämän ja korkeakouluni henkilökunnan välillä toimi harjoittelussani hyvin.	1	2	3	4	5	6	7
82. Harjoittelu vahvisti osaamistani.	1	2	3	4	5	6	7
83. Harjoittelussani pääsin soveltamaan korkeakoulussani oppimaani käytäntöön.	1	2	3	4	5	6	7
84. Uskon harjoittelun auttavan minua saamaan koulutukseni kannalta mielekkäitä töitä.	1	2	3	4	5	6	7

AMK-tutkinnon AVOPin opinnäytetyötä koskevat kysymykset on esitetty taulukossa 2. Kysymykset 85 *Sain korkeakouluni edustajilta riittävästi tukea ja ohjausta opinnäytetyössäni* ja 91 *Opinnäytetyöni valmensi minua työelämän asiantuntijatehtäviin* ovat rahoitusmallissa huomioon otettavat kysymykset. Opinnäytetyötä koskevat kysymykset eivät AVOPissa ole kuitenkaan merkitseviä silloin, kun kysytään opinnoissa toteutunutta työelämäyhteyttä tai työelämäneuvontaa.

Taulukko 2. AVOP-kyselyn opinnäytetyötä koskevat kysymykset (<https://wiki.eduuni.fi>, 2020a)

Opinnäytetyö							
Arvioi kutakin väittämää asteikolla, jossa 1 = Täysin eri mieltä, 4 = Siltä väliltä ja 7 = Täysin samaa mieltä							
85. Sain korkeakouluni edustajilta riittävästi tukea ja ohjausta opinnäytetyössäni.	1	2	3	4	5	6	7
86. Työelämän edustajat antoivat riittävästi tukea ja ohjausta opinnäytetyössäni.	1	2	3	4	5	6	7
87. Yhteistyö työelämän ja korkeakouluni henkilökunnan välillä toimi opinnäytetyössäni hyvin.	1	2	3	4	5	6	7
88. Muilta opiskelijoilta saamani vertaistuki auttoi opinnäytetyössäni.	1	2	3	4	5	6	7
89. Opinnäytetyössäni vahvisti osaamistani.	1	2	3	4	5	6	7
90. Opinnäytetyössäni sovelsin korkeakouluopinnoissa oppimaani käytäntöön.	1	2	3	4	5	6	7
91. Opinnäytetyöni valmensi minua työelämän asiantuntijatehtäviin.	1	2	3	4	5	6	7
92. Uskon opinnäytetyöni auttavan minua työllistymisessä.	1	2	3	4	5	6	7

YAMK-tutkinnon opinnäytetyötä koskevat kysymykset ja samalla rahoitusmallikysymykset ovat numero 25 *Sain korkeakouluni edustajilta riittävästi tukea ja ohjausta opinnäytetyössäni* ja numero 26 *Opinnäytetyöni valmensi minua vaativiin työelämän asiantuntija- ja kehittämistehtäviin* (wiki.eduuni.fi 2020).

Sekä harjoittelua että opinnäytetyötä koskevissa kysymyksissä luonnollisesti korostuu sekä korkeakoulun että kohdeorganisaation kanssa toteutuneen yhteistyön merkitys opiskelijan opintojen etenemiseksi. Harjoittelu ja opinnäytetyö ovat opetussuunnitelmassa laajoja omia kokonaisuuksiaan. Siten on ymmärrettävää, että myös AVOPissa korkeakoulun onnistumista tuottaessaan niihin liitettyä osaamista halutaan tarkastella omina kokonaisuuksinaan ja erillään laajemmasta koulutustehtävään asetetusta työelämäyhteydestä ja -yhteistyöstä.

2. Toinen tässä vaiheessa tarkastelusta nouseva havainto on paitsi semanttinen, myös toiminnallisesti kiinnostava: Työelämälähtöisyyttä tarkastellessamme olemme tottuneet puhumaan työelämäyhteistyöstä, emme työelämäyhteyksistä. AVOPissa kysymykset, jotka koskevat työelämäyhteyksien toteutumista, viittaavat konkreettiin yhdessä tekemiseen – ei tekemiseen jollekulle tai työelämään opinnoissa liitetystä asioista yleensä vaan tekemiseen työelämän kanssa.

AMK-tutkinnon *Työelämäyhteydet*-rahoitusmallin mukainen kysymyspatteristo saa vuonna 2019 kaikkien ammattikorkeakoulujen vastauksissa (suluissa SAMKin vastaava luku) kokonaispistemääräkseen 4,2 (4,0) / 7 ja *työelämäneuvonta* 4,2 (4,1) / 7. Vastaavasti *Harjoittelu*-kysymyssarja saa kokonaispisteikseen 5,6 (5,7) / 7 ja *Opinnäytetyö* 5,3 (5,5) / 7. Tuloksista on luettavissa valmistuvien arvostus harjoittelun ja opinnäytetyön kautta saamaansa oppia kohtaan.

Vaikka työelämäyhteistyön voi nähdä toteutuvan sekä harjoittelussa että opinnäytetyössä, AVOPin kyselyssä työelämäyhteyksiä ei kuitenkaan puntaroida harjoittelun ja opinnäytetyön kysymyksiin liittyen. AMK-tutkinnon työelämäyhteyksien toteutumista kysyttäessä AVOPissa kysytään taulukon 3 mukaisia asioita. Kysymykset 71 *Valmistuneita ja jo työelämään siirtyneitä entisiä opiskelijoita (alumneja) hyödynnettiin onnistuneesti osana opintojani* ja 72 *Minulle tarjottiin riittävästi mahdollisuuksia osallistua opintoihin, joissa työskenneltiin yhdessä työelämän kanssa* ovat rahoitusmallin mukaisia kysymyksiä.

Taulukko 3. AVOP-kyselyn työelämäyhteyksiä koskevat kysymykset (wiki.eduuni.fi, 2020a)

Työelämäyhteydet							
Arvioi kutakin väittämää asteikolla, jossa 1 = Täysin eri mieltä, 4 = Siltä väliltä ja 7 = Täysin samaa mieltä							
68. Korkeakouluni henkilöstö on tukenut minua riittävästi työelämysuhteiden rakentamisessa.	1	2	3	4	5	6	7
69. Olen tyytyväinen opintojeni kautta luomiini työelämysuhteisiin.	1	2	3	4	5	6	7
70. Työelämän asiantuntijoiden osaamista hyödynnettiin onnistuneesti korkeakouluni toiminnassa.	1	2	3	4	5	6	7
71. Valmistuneita ja jo työelämään siirtyneitä entisiä opiskelijoita (alumneja) hyödynnettiin onnistuneesti osana opintojani.	1	2	3	4	5	6	7
72. Minulle tarjottiin riittävästi mahdollisuuksia osallistua opintoihin, joissa työskenneltiin yhdessä työelämän kanssa.	1	2	3	4	5	6	7
73. Korkeakouluni henkilöstöllä on mielestäni ajantasainen työelämätuntemus.	1	2	3	4	5	6	7

Lisäksi Työelämäneuvontaan liittyen AVOPissa kysytään taulukon 4 mukaisia asioita. Kysymys 74 *Olen saanut opintojeni aikana riittävästi tukea urasuunnitteluun* on samalla rahoitusmallikysymys.

Taulukko 4. AVOP-kyselyn työelämäneuvontaa koskevat kysymykset (wiki.eduuni.fi)

Työelämäneuvonta							
Arvioi kutakin väittämää asteikolla, jossa 1 = Täysin eri mieltä, 4 = Siltä väliltä ja 7 = Täysin samaa mieltä							
74. Olen saanut opintojeni aikana riittävästi tukea urasuunnitteluun.	1	2	3	4	5	6	7
75. Tiedän hyvin mistä ja miten hakea minulle sopivia töitä tai miten työllistää itseni.	1	2	3	4	5	6	7
76. Olen saanut opintojeni aikana riittävästi tietoa työelämän käytännöistä (työlainsäädäntö, työsopimukset, palkkaus)	1	2	3	4	5	6	7
77. Olen saanut opintojeni aikana riittävästi ohjausta ja neuvoja työnhakuun (työhakemus, cv, työhaastattelut)	1	2	3	4	5	6	7
78. Olen saanut opintojeni aikana riittävästi ohjausta, neuvoja ja tietoja ryhtyäkseni yrittäjäksi.	1	2	3	4	5	6	7

YAMK-tutkinnon AVOP-kysymyksissä ollaan kiinnostuneita siitä, että *työelämän asiantuntijoiden osaamista hyödynnettiin onnistuneesti korkeakoulun toiminnassa* (YAMK-tutkinnon kysymys numero 22) ja *opetusjärjestelyt mahdollistivat hyvin opintojen kytkemisen työn ja työyhteisön kehittämiseen* (YAMK-tutkinnon kysymys numero 23).

Toteutuuko
työelämäyhteistyössä
työelämäyhteys?

Työelämäyhteistyön ja työelämäyhteyden sanoittaminen opintojaksolla

SAMKin opetuksen kehittämisryhmä otti tehtäväkseen vuonna 2020 selvittää, miten työelämäyhteistyö sanoitetaan niin, että se on kaikille merkitykseltään selvä ja tuttu – niin että myös opiskelijat ja valmistuvat osaavat sen tunnistaa ja tunnustaa. Haimme ja löysimme helpostikin tekoja, jotka opetuksessa toteuttavat työelämäyhteistyötä.

Kun AVOP-kysymykset otettiin kriteeriksi sanoittaa toteutunutta työelämäyhteistyötä, havainto oli, että tarvitsemme uudenlaisen tarkastelun sille, mitä kutsumme työelämäyhteistyöksi ja mitä meidän tulisi kutsua työelämäyhteydeksi työelämäyhteistyön sijaan. Syntyi taulukko 5. Siinä opiskelijan työelämän kanssa tekemä yhteistyö jäsentyy *työelämäyhteydeksi* (Y), josta AVOPissa ollaan erityisesti kiinnostuneita ja *työelämäyhteistyöksi* (X), jota opintojaksolla toteutetaan hyvinkin laajasti. Tässä tarkastelussa emme ota erikseen kantaa AMK- ja YAMK-tutkintoihin, koska AVOP-käsittelee niitä hyvin yhdensuuntaisesti työelämäyhteyksiä tarkastellessaan.

Harjoittelu ja opinnäytetyö on selvyuden vuoksi jätetty taulukosta 5 kokonaan pois, koska AVOPin Työelämäyhteydet-kysymyspatteristostakin ne puuttuvat. Näiden pois jättäminen tarkastelusta tässä yhteydessä korostaa myös AVOPin tapaa tarkastella opinnoista saatavaa palautetta. Opetussuunnitelman ja opintojakson toteutussuunnitelman tasolla on tärkeää kuitenkin kiinnittää huomiota myös harjoittelusta ja opinnäytetyöstä tehtäviin kuvauksiin. Opiskelijan on oman osaamisensa sanoittamisenkin näkökulmasta tärkeä tunnistaa, että sekä opinnäytetyö että harjoittelu ovat olleet olennaisen iso osa koko tutkintoa ja toteutuneet käytännössä yleensä kokonaan työelämäyhteistyössä. Molemmat ovat edellyttäneet väistämättä myös konkreettista työelämäyhteyttä – opiskelijan ja työnantajan välistä tiivistäkin yhteyttä alkuun päästäkseen ja toteutuakseen.

Kun työelämäyhteyttä määritetään AVOP-kysymysten avulla, työelämäyhteydeksi ei lueta esimerkiksi sitä, että opintojakson aikana tarkastellaan yritysten vuosikertomuksia, tutkitaan yritysten ja organisaatioiden verkkosivuja tai tehdään niihin perustuvia yritysesityksiä. Nämä harjoitukset ovat hyviä ja tuovat havaintoaineistoa suoraan työelämästä opetukseen. Työelämäyhteys edellyttää kuitenkin konkreettista tekemistä työelämäyhteyttä hyödyntäen. Taulukossa 5 teimme opetuksen kehittämisryhmän kanssa pienen harjoituksen työelämäyhteistyön (X) ja työelämäyhteyksien (Y) toteuttamistavoista opintojaksolla. Tämän

jälkeen ryhdyimme kokoamaan sanoitus esimerkkejä, joita voidaan hyödyntää opintojakson työelämäyhteyksien sanoittamiseksi opintojakson toteutus suunnitelmassa ja jotka voivat myös ohjata opintojakson suunnittelua työelämäyhteyksien vahvemman toteutumisen suuntaan. Edellä taulukossa 3 on kuvattu toimet, joiden nähdään AVOPissa rakentavan työelämäyhteyttä ammattikorkeakouluopinnoissa.

Taulukko 5. Työelämäyhteistyön (X) ja työelämäyhteyden (Y) sanoittaminen opintojaksoselosteessa

Työelämäyhteistyön (X) ja työelämäyhteyden (Y) sanoittaminen opintojaksoselosteessa			
Case-yritys opintojaksoilla	Yritys tai muu työelämän organisaatio on antanut opiskelijoille harjoitustyönä tehtävän kehittämistehtävän ja opiskelijat palauttavat työnsä konkreetin tuloksen organisaatioon ilman, että työnantajan edustaja on opiskelijalle kommentoimassa tai ohjaamassa harjoitustyötä.	X	
Harjoitustyö oppinnollistaen	Opintojaksolla tehtävät harjoitustyöt tehdään opiskelijan omaan työpaikkaan tai vapaa-ajan toimintaan kehittämään. Työnantajan edustaja on vähintään tietoinen opinnoista oppinnollistamisesta työpaikkaan.		Y
Työelämäprojekti	Opintojaksolla toteutetaan yritykseen tai yksityisen, julkisen tai vapaaehtoistoiminnan organisaatioon sen tilaama projekti jonkin toiminnan tai tuotteen kehittämiseksi. Työnantajan edustaja on mukana prosessissa esim. kommentoimalla sitä.		Y
Vierailuluento	Opintojaksolle kutsutaan työelämän tai esimerkiksi alan vapaaehtois-toiminnan tai muu aiheen mukainen asiantuntija tuomaan käytännön toiminnan lisäarvoa opintojakson toteutukseen.		Y
Oppinnollistaminen	Kun opiskelija oppinnollistaa opintojakson omaan työhönsä tai vapaa-ajantoimintaansa, hän tuo työelämäyhteistyön aina mukanaan opintojakson arvioitavaan suorittamiseen.		Y
Alumnivierailu	Alumni on SAMKista tutkintoon valmistunut henkilö. Alumneja voidaan kutsua opintojaksoille kertomaan esim. omasta työurastaan, opinnoistaan ja jatko-opinnoistaan.		Y
Ekskursio/yritysvierailu	Opintojakson aikana toteutettava yritys-, messu- tms. vierailumatka, jonka tavoitteena on tukea opiskelijan työelämä-tietouden ja työelämäsuhteiden rakentamista.	X	Y
Oppimateriaalit suoraan työelämästä	Opintojakson oppimateriaaliksi valitaan autenttisia työelämän materiaaleja tai käsiteltävät aiheet valitaan työelämän konteksteista opintojaksolle.	X	

Taulukon 5 työelämäyhteyden ja työelämäyhteyksien toteutumisen arvioinnissa kriteerinä on pidetty sitä, onko syntynyt yhteys, joka on johtanut konkreettiin yhteistyöhön tavalla tai toisella. Esimerkiksi ekskursio/yritysvierailu-osassa haluttiin korostaa kriittisyyttä sen suhteen, voidaanko sanoa, että opiskelijalle syntyi kokemus työelämäsuhteen syntyisestä.

Työelämäyhteys
on yhteisiä tekoja.

Työelämäyhteyden sanoitus opintojaksoselosteessa

Ammattikorkeakoulun työelämäyhteydessä on tämän selvityksen mukaan kyse nimenomaan konkreettista tekemisestä yhdessä työelämän edustajien kanssa: työskenneltiin yhdessä työelämän kanssa, työ ja opinnot kytkettiin työn kehittämiseen, työelämän asiantuntijoita hyödynnettiin korkeakoulun toiminnassa.

Opintojaksoselosteessa kuvattavan työelämäyhteyden sanoittamiseksi opetuksen kehittämisryhmä on syksyllä 2020 tuottanut kuvaukset, joita opettaja voi hyödyntää suunnittelussa ja toteutuksen sanoittamisessa opiskelijalle. Sanoituksen pohjana käytettiin erityisesti AVOPin Työelämäyhteydet-vastauspatteristoa ja tämän selvityksen tuloksena syntyneitä työelämäyhteyksien konkreettista toiminnallisuutta korostavaa kuvausta.

Työelämäyhteistyö on teemoitettu viiteen eri teemaan: opinnollistaminen, alumniyhteistyö, yritysvierailu tai ekskursion, opintojakson toteutustapa ja projektit. Kuten edellä on todettu, harjoittelu ja opinnäytetyö eivät sisälly työelämäyhteistyön kategoriaan AVOP-kyselyssä eikä niihin ole tässä selvityksessä siten myöskään haettu erillistä kuvaussanoitusta.

Opinnollistaminen

- Opiskelija voi suorittaa opinnon työelämän kehittämistehtävänä omaan työpaikkaansa tai vapaa-ajan toimeensa opinnollistaen. Opinnollistaminen edellyttää aina asian sopimista työnantajan ja opintojakson opettajan kanssa.
- Opiskelija voi suorittaa opintojakson harjoittelun yhteyteen liitettävänä oppimistehtävänä opinnollistaen. Opinnollistaminen edellyttää aina asian sopimista työnantajan ja opintojakson opettajan kanssa.

Alumniyhteistyö

- SAMKin alumni vieraillee opintojaksolla kertomassa omasta työstään ja koulutuksestaan.
- SAMKin alumni kertoo oman alansa työllistytymismahdollisuuksista yrittäjänä.
- SAMKin alumni kertoo oman alansa työllistytymismahdollisuuksista ja omasta urapolustaan.
- SAMKin alumni on mukana opintojakson harjoitustöiden arvioinnissa työelämäedustajana.
- SAMKin alumni on mukana opintojakson harjoitustöiden palautekeskustelussa työelämäedustajana.

Yritysvierailu/ekskursio

- Opintojaksoon kuuluu yritysvierailu/ekskursio, jonka tavoitteena on tukea opiskelijan alan työelämätietouden ja työelämysuhteiden rakentumista.
- Opintojaksoon sisältyy työelämäedustajan asiantuntijaluento/vierailu (voidaan toteuttaa myös verkossa).
- Opintojaksolla osallistutaan ammattialan messutapahtumaan, jonka tavoitteena on tukea opiskelijan tietämystä opiskeltavan alan kehityksestä ja tulevaisuudennäkymistä.
- Opintojaksolla osallistutaan ammattialan messutapahtumaan, jonka tavoitteena on tukea opiskelijan työelämätietouden ja työelämysuhteiden rakentumista.

Opintojakson toteutustapa

- Opintojakson luennot ja harjoitukset tallennetaan Moodleen, jolloin opintojakso soveltuu hyvin myös työssä käyvälle opiskelijalle.
- Opintojakson luennot ja harjoitukset tallennetaan Moodleen, mikä edistää opiskelijan joustavaa etenemistä opinnoissaan.
- Opintojakso toteutetaan joustavasti ja luennot tallentaen niin, että se mahdollistaa työn ja opiskelun yhteensovittamisen.
- Opintojakson sisältö on suunniteltu ja se toteutetaan yhteistyössä työelämäkumppanien kanssa.
- Osa opintojaksosta toteutetaan yritykseen X/yhdessä yrityksen X kanssa/ kehittämistehtävänä yritykseen X/Yritys on mukana opintojakson toteuttamisessa.
- Opintojaksolla tehdään yrityksiltä saatuja case-harjoituksia, joissa palautekeskustelu toteutetaan yhteistyössä työelämän edustajan kanssa.
- Opintojakso toteutetaan työelämäyhteistyössä osana X-hanketta.
- Opintojakso toteutetaan yhteistyössä työelämän asiantuntijoiden kanssa.
- Opintojakson harjoitustehtävät sovelletaan opiskelijan omaan työhön tai toimeen kehittämistehtävinä.

Projektit

- Opintojakson osana toteutetaan projekti yhteistyössä työelämän kanssa/yritykseen X.
- Opintojakso toteutetaan työelämään/työelämän yhteistyöprojektina yrityksen X kanssa.
- Opintojakson aikana toteutettava työelämäprojekti esitellään työnantajalle arviointikeskustelun yhteydessä.
- Opintojakson aikana toteutettavasta työelämäprojektista toteutetaan palautekeskustelu, johon myös työnantajan edustaja osallistuu.
- Opintojakson aikana toteutettavan projektin toimeksianto tulee työelämästä ja projekti toteutetaan yhteistyössä työelämäkumppanin kanssa.
- Opintojaksolla toteutetaan työelämäprojekti, jonka aiheen opiskelija voi tuoda mukanaan omasta työtehtävästään tai joka kytketään työelämän tilaamaan kehittämistehtävään.

Teoista sanoitukseen
– tehdään
työelämäyhteys
näkyväksi.

Pohdittavaksi

Tässä julkaisussa tavoitteena on ollut avata ymmärrystä siitä,

- miksi hyvinkin työllistävän ammattikorkeakoulun työelämäyhteydet valmistuva opiskelija arvioi heikoiksi valmistuvan opiskelijan opiskelijapalautteessa samaan aikaan, kun koulutuksen sisällä työelämäyhteistyöhön pyritään panostamaan jatkuvasti enemmän
- millaisella opetusta koskevalla sanoituksella voidaan tehdä opintojakson työelämäyhteyttä näkyväksi opiskelijalle
- riittääkö pelkkä sanoitus vai edellyttääkö myös opintojakson toteutus uudistumista, jotta opiskelija voi tunnistaa työelämäyhteyden toteutuneen opinnoissaan hyvin?

Jokainen opettaja ja jokainen osaajapooli voi opintojaksosuunnittelua tehdessään arvioida,

- millä tavalla työelämäyhteydet toteutuvat omalla opintojaksolla ja toteutuvatko
- jos eivät nyt toteudu, miten ne saisi osaksi opintojakson toteutusta
- millainen sanoitus kannattaa opintojaksoselosteeseen liittää, jotta opiskelija tunnistaa työelämäyhteyden ja osaa sitä sellaisena arvostaa opinnoissaan?

Kysymystä työelämäyhteyden ja työelämäyhteistyön merkityseroista päädyttiin selvittämään tarkemmin kahdesta erityisestä syystä: Työelämäyhteistyö on yleisesti arvioitu valmistuvien opiskelijoiden opiskelijapalautekyselyssä (AVOP) heikoksi, vaikka ammattikorkeakouluissa työelämäyhteistyöhön on panostettu aina ja se on esimerkiksi harjoittelun ja opinnäytetyön myötä iso ja välttämätön osa jokaista ammattikorkeakoulun tuottamaa tutkintoa. Toisena vahvana tekijänä on SAMKin strateginen tavoite tuottaa kattava tarjonta työelämälähtöisiä ja monimuotoisia koulutuskokonaisuuksia osana vision *Jokainen opiskelijamme työllistyy* -tavoitetta. On myös tärkeää muistaa ammattikorkeakoululaissa annettu, jo alussa mainittu, erityinen tehtävä antaa työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin ja tukea opiskelijan ammatillista kasvua.

Julkaisuun päädyttiin tuottamaan sanoitusaineisto, jota voidaan SAMKissa käyttää opintojaksojen toteutussuunnitelmissa tuomaan esille selkeällä tavalla opintojakson työelämäyhteyden. Joihinkin opintojaksoihin sanoitusaineisto voi antaa lisäviitteitä siitä, miten työelämäyhteys on niihin rakennettavissa ja miten opettaja voi omaa opetustaan ohjata työelämän yhteistyön suuntaan. Olennaista on, että työelämäyhteys on yhteyttä, jossa konkreetilla tavalla toimitaan yhdessä – työelämän edustaja on tavalla tai toisella mukana opiskelijan oppimisprosessissa. Näistä tilanteista on esimerkkisanoituksia esitetty sivulla 23.

Opetuksen kehittämissryhmän toivomus on, että tämä julkaisu innostaa ja herättää uusia ajatuksia, joilla viemme SAMKin työelämäyhteisyyksiin ja työelämäyhteistyöhön pohjaavaa koulutusta taas eteenpäin.

Julkaisu on toteutettu opetuksen kehittämissryhmän yhteistyönä vuonna 2020. Kehittämissryhmään ovat kuuluneet puheenjohtajana Eeva-Leena Forma ja jäseninä Tarja Javanainen-Levonen, Pekka Kuisma, Jussi Kärki, Mari Linna, Mauri Lehtikangas, Jukka Mäkinen, Leena Nolvi, Riitta Rissanen ja Pathinee Tekajarin.

45 %

AMK-opiskelijoista kokee, että opintojen aikainen työssäkäynti liittyy laadullisesti hyvin läheisesti opiskeltavaan alaan (Eurostudent VII -opiskelijatutkimus 2019).

Mahdollisuus työelämäyhteyden toteuttamiseen on ehkä lähempänä kuin usein ajattelemmekaan.

(Saari ym. 2020)

Lähteet

Ammattikorkeakoululaki 932/2014. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2014/20140932>

Arkistolaki 831/1994. <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940831>

Saari, J., Koskinen, H., Attila, H. & Sarén, N. (2020). Eurostudent VII – Opiskelijatutkimus 2019. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 2020:25. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-907-3>

Vipunen.fi. (2020). Haettu 22.9.2020 osoitteesta https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulutus%20-%20opiskelijapalaute%20-%20AMK%20-%20kysymysryhm%C3%A4.xlsb

Vipunen.fi. (2020). Haettu 21.9.2020 osoitteesta https://vipunen.fi/fi-fi/_layouts/15/xlviewer.aspx?id=/fi-fi/Raportit/Ammattikorkeakoulutus%20-%20opiskelijapalaute%20-%20AMK%20-%20ammattikorkeakoulu.xlsb

Wiki.eduuni.fi. (2020a). <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCAVOP/AVOP-kysymykset%2C+AMK>

Wiki.eduuni.fi. (2020b). Haettu 21.9.2020 osoitteesta <https://wiki.eduuni.fi/display/CSCAVOP/AVOP-kysymykset+2018-%2C+YAMK>

Satakunnan ammattikorkeakoulun (SAMK) strategiassaan määrittämä visio on, että jokainen opiskelijamme työllistyy. Tämä edellyttää sitä, että koulutuksessa kiinnitetään jatkuvaa huomiota työelämän osaamistarpeeseen vastaamiseen.

Tässä julkaisussa tavoitteena on avata ymmärrystä siitä, miksi hyvinkin työllistävän ammattikorkeakoulun työelämäyhteydet valmistuva opiskelija arvioi heikoiksi samaan aikaan, kun koulutuksen sisällä työelämäyhteistyöhön pyritään panostamaan jatkuvasti enemmän.

Päädyimme tuottamaan sanoitusta, jota voidaan käyttää opintojen toteutussuunnitelmissa tuomaan aiempaa selkeämmin esille opintojakson työelämäyhteyttä. Joihinkin opintojaksoihin sanoitusaineisto voi antaa myös lisäviitteitä siitä, miten työelämäyhteys on niihin rakennettavissa ja miten opettaja voi omaa opetustaan ohjata työelämän yhteistyön suuntaan.

ISSN 1457-0696 | ISBN 978-951-633-320-8 (painettu)

ISSN 2323-8356 | ISBN 978-951-633-321-5 (PDF)